

រដ្ឋធម្មនុញ្ញ

នៃ

រដ្ឋកម្ពុជា

ជំពូក ១

របបនយោបាយ

មាត្រា ១

ប្រទេសកម្ពុជា មាននាមជាផ្លូវការជា " រដ្ឋកម្ពុជា " ។

រដ្ឋកម្ពុជា ជា រដ្ឋមួយឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ បូរណភាពដែនដី សន្តិភាព ប្រជាធិបតេយ្យ អព្យាក្រឹត្យ និងមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ។

អធិបតេយ្យនៃរដ្ឋកម្ពុជា លាតសន្ធឹងលើដែនដីគោក ដែនកោះ ដែនទឹក ដែនសមុទ្រ បាទសមុទ្រ ក្រោមបាទសមុទ្រ ហើយ និងដែនអាកាស ។

ប្រវត្តិវិវឌ្ឍន៍នៃរដ្ឋកម្ពុជា គឺឯករាជ្យ សន្តិភាព សេរីភាព សុភមង្គល ។

ភាសា និងអក្សរដែលប្រើជាផ្លូវការ គឺភាសា និងអក្សរខ្មែរ ។

មាត្រា ១ ស្នូន

រដ្ឋកម្ពុជា ជា រដ្ឋមួយមិនអាចបំបែកបាន ។

ស្ថាប័នរដ្ឋនានាត្រូវចាត់តាំង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមស្របតាម រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់នៃរដ្ឋកម្ពុជា ។

រដ្ឋមានភារកិច្ចការពារឯករាជ្យ នៃមាតុភូមិ សិទ្ធិ សេរីភាពរបស់ប្រជាជន ទាំងខាងសម្ភារៈ ទាំងខាងស្មារតី ។

មាត្រា ២

ប្រជាជនកម្ពុជា ជាម្ចាស់វាសនានៃប្រទេសរបស់ខ្លួន ។ អំណាចទាំងអស់ជារបស់ប្រជាជន ។

ប្រជាជនប្រើអំណាចរបស់ខ្លួនតាមរយៈរដ្ឋសភា និងអង្គការរដ្ឋអំណាចនានា ដែលប្រជាជនជ្រើសតាំងឡើង និងទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រជាជន ។ ប្រជាជនមានសិទ្ធិដកហូតតំណាងរបស់ខ្លួន ដែលខ្លួនឈប់ទុកចិត្ត ។

មាត្រា ៣

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិរណសិរ្សសាមគ្គីកសាងការពារមាតុភូមិកម្ពុជា អង្គការមហាជននានា ដែលជាបង្អែកដ៏រឹងមាំរបស់រដ្ឋ ត្រូវមានភារកិច្ចលើកទឹកចិត្តប្រជាជន ឱ្យអនុវត្តគោលនយោបាយ និងផែនការរបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ៤

រដ្ឋកម្ពុជា អនុវត្តរបបនយោបាយពហុបក្ស ។

មាត្រា ៥

រដ្ឋអនុវត្តនយោបាយសមត្ថិភាព និងស្មើភាពរវាងជនជាតិទាំងអស់ ដែលរស់នៅក្នុងសហគមន៍ជាតិកម្ពុជា ។

ជនជាតិទាំងអស់ត្រូវស្រលាញ់រាប់អានគ្នា និងជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ។ អំពើប្រមាថមាក់ អំពើជិះជាន់ និងការ
បែងចែកជនជាតិធានាត្រូវហាមឃាត់ ។

ភាសា និងអក្សរព្រមទាំងទំនៀមទម្លាប់ល្អៗរបស់ជនជាតិភាគតិច ត្រូវបានគោរព ។

គ្រប់ជនជាតិភាគតិច ត្រូវបានរដ្ឋជួយទំនុកបម្រុង ដើម្បីឱ្យតាមទាន់កម្រិតរួម ។

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ជាពិសេសពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចសិក្សាធិការវប្បធម៌ សង្គមកិច្ច សុខាភិបាល គមនាគមន៍ នៅតាមតំបន់
ព្រៃភ្នំ និងតំបន់ដាច់ស្រយាល ។

មាត្រា ៦

ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនារបស់រដ្ឋ ។

សកម្មភាពខាងសាសនាទាំងឡាយ ដែលស្របរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ ត្រូវបានរដ្ឋធានា ។

សកម្មភាពណា ដែលឆ្លៀតតយកសាសនា ដើម្បីធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខ របៀបរៀបរយសាធារណៈ និងផល
ប្រយោជន៍របស់ប្រជាជន ត្រូវហាមឃាត់ ។

មាត្រា ៧

បុរស និងស្ត្រីមានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។

អាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវធ្វើតាមលក្ខខណ្ឌ ដែលចែងក្នុងច្បាប់ និងតាមលក្ខណៈគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ប្តីមួយ ប្រពន្ធមួយ ។

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ជាពិសេស ចំពោះកិច្ចការពារមាតា និង កុមារ ។

មាត្រា ៨

មាតាបិតាត្រូវអប់រំ និងថែរក្សាចិញ្ចឹមកូន ដើម្បីឱ្យទៅជាពលរដ្ឋល្អ មានមនសិការស្នេហាជាតិ ស្រលាញ់ការងារ
ពលកម្មមានសម្បជញ្ញៈ ទទួលខុសត្រូវចំពោះសង្គម ។

កូនមានកាតព្វកិច្ចថែរក្សា មាតាបិតា ។

មាត្រា ៩

រដ្ឋកម្ពុជាអនុវត្តលក្ខណៈការណ៍ ប្រជាជនទាំងមូលប្រាស្រ័យក្នុងកិច្ចកសាង និងការពារមាតុភូមិ ។

កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធប្រជាជនកម្ពុជាទាំងបីប្រភេទ និងនគរបាលប្រជាជន ជាកូនចៅរបស់ប្រជាជន ត្រូវស្មោះត្រង់
ការរស់នៅដ៏សុខសាន្តរបស់ប្រជាជន ហើយរួមជាប្រជាជនកសាងប្រទេស ។

កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធទាំងអស់ ត្រូវមានការប៊ុនប្រសព្វក្នុងការប្រយុទ្ធ និងក្នុងការបង្កបង្កើនផល ត្រូវចេះបំផុស
ចលនាប្រជាជន គោរព និងជួយទំនុកបម្រុង មិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍ប្រជាជន និងសេចក្តីទុកចិត្តរបស់ប្រជាជន ។

មាត្រា ១០

នយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់រដ្ឋកម្ពុជា គឺឯករាជ្យ សន្តិភាព អព្យាក្រឹត្យ និងមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ។

រដ្ឋកម្ពុជាអនុវត្តគោលការណ៍សន្តិសហវិជ្ជមាន ពង្រីកទំនាក់ទំនងមិត្តភាព និងការទូតជាមួយប្រទេសទាំងអស់ ដោយមិនប្រកាន់របបនយោបាយ លើមូលដ្ឋានស្មើភាព គោរពឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ បូរណភាពដែនដី និងផលប្រយោជន៍គ្នា ទៅវិញទៅមក ហើយបុព្វហេតុការពារសន្តិភាពនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងនៅលើសាកលលោក ។

ជំពូក ២

របបសេដ្ឋកិច្ច និងគោលនយោបាយវប្បធម៌ សង្គមកិច្ច

មាត្រា ១១

សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់រដ្ឋ ។ រដ្ឋលើកស្ទួយជីវភាពរបស់ប្រជាជន ឱ្យមានកម្រិតខ្ពស់ជាលំដាប់លើគ្រប់ផ្នែក ដើម្បីកសាងប្រទេសជាតិ ។

មាត្រា ១២

សេដ្ឋកិច្ចជាតិ មានប្រាំ៖ សេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋ សេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋចម្រុះនិងឯកជន សេដ្ឋកិច្ចសមូហភាព សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារ និងសេដ្ឋកិច្ចឯកជន ។

រដ្ឋគ្រប់គ្រងសហគ្រាសរដ្ឋយ៉ាងជិតដិត ដើម្បីពង្រីកទូនាទីសំខាន់ នៃផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋចម្រុះនិងឯកជន ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ហើយទន្ទឹមនឹងនោះ ជួយទំនុកបម្រុងនិងណែនាំយ៉ាងសកម្ម នូវការកសាងសេដ្ឋកិច្ចសមូហភាព សេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារ និងសេដ្ឋកិច្ចឯកជន ឱ្យរីកចម្រើនតាមទិស ដែលមានប្រយោជន៍ដល់រដ្ឋ និងដល់ជីវភាពរបស់ប្រជាជន ។

មាត្រា ១៣

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ពង្រីកផលិតកម្មឧស្សាហកម្ម ដែលបម្រើកសិកម្ម ពង្រីកផលិតផលដែលប្រើប្រាស់ ពង្រីកពាណិជ្ជកម្ម គមនាគមន៍ និងការដឹកជញ្ជូន ។

រដ្ឋជួយទំនុកបម្រុង និងពង្រីកសិប្បកម្ម និងឧស្សាហកម្ម ។

មាត្រា ១៤

ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋមាន ដីធ្លី ព្រៃឈើ សមុទ្រ ទន្លេ បឹង ធនធានធម្មជាតិ មជ្ឈមណ្ឌលសេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ មូលដ្ឋានការពារប្រទេស និងសំណង់ផ្សេងៗទៀតរបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ១៥:

ពលរដ្ឋកម្ពុជា មានសិទ្ធិពេញទី ក្នុងការកាន់កាប់ប្រើប្រាស់ដីធ្លី និងមានសិទ្ធិតំណាងរតកដីធ្លី ដែលរដ្ឋគ្រប់គ្រងឱ្យសម្រាប់រស់នៅនិងធ្វើអាជីវកម្ម ។

មាត្រា ១៥

រដ្ឋហាមឃាត់ការចាប់ដីទំនេរបង់ពន្ធសម្រាប់លក់ និងជួលឱ្យអ្នកដទៃ ។ ជនណាក៏ដោយមិនអាចប្រើប្រាស់ដីធ្លី កសិកម្ម ដីព្រៃ ដោយចិត្តឯង ក្នុងគោលបំណងផ្សេងទៀតបានឡើយ បើគ្មានការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ។

មាត្រា ១៧

សិទ្ធិកាន់កាប់ និងប្រើប្រាស់ដីនិងត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់មួយដោយឡែក ។

មាត្រា ១៨

កម្មសិទ្ធិឯកជននៃពលរដ្ឋ លើកម្រៃការងារ លើកម្រៃស្របច្បាប់ និងទ្រព្យសម្បត្តិស្របច្បាប់ផ្សេងទៀត ត្រូវបានច្បាប់ ការពារ ។

ការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពលរដ្ឋ ដោយរំលោភ ត្រូវហាមឃាត់ដាច់ខាត ។

មាត្រា ១៨ ស្នូន

ការប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិកម្មសិទ្ធិឯកជន នៃពលរដ្ឋត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យមាន រៀបរយតែប្រយោជន៍សាធារណៈតម្រូវឱ្យ ធ្វើក្នុងករណី ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។ ក្នុងន័យនេះម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ មានសិទ្ធិទទួលបំណាច់ជាមុនដោយត្រឹមត្រូវ និងសមរម្យ ។

មាត្រា ១៩

ពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសត្រូវតែពង្រីក ដើម្បីបង្កើនសកម្មភាព ប្តូរមុខទំនិញ ជម្រុញផលិតកម្ម បម្រើជីវភាពរបស់ ប្រជាជន ។

ពលរដ្ឋ ឬអង្គការផលិតកម្មអាចលក់ដូរផលិតផលរបស់ខ្លួនបាន ។ ការទិញ និងការលក់របស់ប្រជាជន ដែលស្របតាម គោលនយោបាយរបស់រដ្ឋ ត្រូវបានច្បាប់ធានា ។

ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងរបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ២០

របបគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ និងប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

ការយកពន្ធដា នឹងអាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាត ។

ការតម្រូវឱ្យលក់ជូនរដ្ឋ ឬការយកទៅប្រើប្រាស់មួយតាមរយៈ នូវទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន នឹងអាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែ មានច្បាប់អនុញ្ញាត ។

មាត្រា ២១

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់កសាងវប្បធម៌ជាតិជឿនលឿន ពង្រីកភាសាជាតិ ឱ្យសមស្របនឹងសេចក្តីត្រូវការនៃសង្គមថ្មីមួយ រាល់ឥទ្ធិពល និងសំណង់នៃវប្បធម៌មិនជឿនលឿនត្រូវកំចាត់ចោលដាច់ខាត ។

មាត្រា ២២

រដ្ឋអនុវត្តកម្មសិក្សា តាមគោលការណ៍គរុកោសល្យដោយផ្សារភ្ជាប់ការសិក្សាចំណេះទូទៅ និងការអប់រំជាមួយនឹងការអនុវត្ត ផ្សារសាលារៀនជាមួយសង្គមនិងសង្គម ។

រដ្ឋគ្រប់គ្រងចាត់ចែងឱ្យបើកមតេយ្យសាលា សម្រាប់កុមារមុនគ្រប់វ័យសិក្សា ។

រដ្ឋគ្រប់គ្រងចាត់ចែងលើការអប់រំវិជ្ជាទូទៅ ដល់កុមារគ្រប់វ័យសិក្សា ដោយកសាងសាលារៀនបឋមសិក្សា ដោយពង្រឹងជាបណ្តើរៗ នូវសាលារៀនមធ្យមសិក្សា សាលារៀន និងថ្នាក់អប់រំវិជ្ជាជីវ្ជាថ្នាក់ជាន់ខ្ពស់ផ្សេងៗ និងឧត្តមសិក្សា ដើម្បីតម្រូវតាមការចាំបាច់នៃប្រទេសជាតិ ដែលកំពុងឈានទៅវឌ្ឍនភាព ។

រដ្ឋលើកទឹកចិត្ត និងផ្តល់អាហារូបករណ៍សិក្សា ដល់យុវជនដែលមានសមត្ថភាព អាចបន្តការសិក្សានៅថ្នាក់ជាន់ខ្ពស់ នៅថ្នាក់បច្ចេកទេស នៅក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស ។

ដើម្បីបំបាត់ភាពមិនចេះអក្សរ និងដើម្បីលើកកម្រិតវប្បធម៌ ដល់ពលរដ្ឋទូទៅឱ្យបានខ្ពស់ រដ្ឋជម្រុញចលនា អក្ខរកម្ម ដោយបើកថ្នាក់សិក្សា សម្រាប់មនុស្សចាស់ ដែលមិនចេះអក្សរ និងថ្នាក់អប់រំបំពេញវិញ្ញាណផ្សេងៗទៀត តម្រូវទៅតាម ការចាំបាច់របស់ប្រជាជាតិ ។

មាត្រា ២៣

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ជុំវិញការលុតលាស់ វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេស អក្សរសាស្ត្រ និងសិល្បៈ ដោយពង្រីកប្រព័ន្ធ សិក្សាធិការការងារស្រាវជ្រាវ ដោយរួមផ្សំការរៀនសូត្រខាងទ្រឹស្តីទៅនឹងការជាក់ស្តែង ។

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ដល់អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ អ្នកបច្ចេកទេស អ្នកនិពន្ធ សិល្បករ ក្នុងសកម្មភាពច្នៃប្រឌិតរបស់ខ្លួន ដែលមានប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសជាតិ និងប្រជាជន ដោយជួយទំនុកបម្រុងដល់អ្នកទាំងនោះទាំងខាងផ្នែកសម្ភារៈ ទាំងខាង ផ្លូវចិត្ត ។

រដ្ឋបង្កើនសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយប្រទេសក្រៅ និងផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍គ្នាទៅវិញទៅមក ។

មាត្រា ២៤

រដ្ឋចាត់ចែងថែរក្សាប្រាសាទបុរាណ និងសិល្បៈបុរាណវត្ថុ កែលម្អតំបន់ទេសភាពនានាឡើងវិញ ពង្រីកទេសចរណ៍ និងពង្រីកការទាក់ទងខាងវប្បធម៌ជាមួយប្រទេសក្រៅ ។

មាត្រា ២៥

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ដល់ការរីកចម្រើនលូតលាស់ខាងរាងកាយរបស់ពលរដ្ឋ លើកទឹកចិត្តដល់សកម្មភាពខាងកីឡា និងខាងហាត់ប្រាណសំដៅធ្វើឱ្យពលរដ្ឋមានកម្លាំងមាំមួនជាចាំបាច់ ដើម្បីចូលរួមក្នុងការកសាង និងការពារប្រទេសជាតិ ។

មាត្រា ២៦

ដើម្បីធានាដល់សុខភាពរបស់ប្រជាជន រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ដល់ការការពារជម្ងឺ ណែនាំប្រជាជនឱ្យកាន់កូនអនាម័យ យ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន ។ ប្រជាជនត្រូវបានទទួលការពិនិត្យរោគ ដោយឥតបង់ថ្លៃ ។ រដ្ឋគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងបង្កើតមន្ទីរពេទ្យនានា ធ្វើ ការស្រាវជ្រាវខាងផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ និងឱសថសាស្ត្រ ដោយរួមផ្សំវេជ្ជសាស្ត្របូរណជាមួយវេជ្ជសាស្ត្រសម័យ ។

មាត្រា ២៧

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះកុមារ និងមាតា ។ រដ្ឋ និងសង្គមរៀបចំឱ្យមានមន្ទីរសម្ភព ទារកដ្ឋាន សួនកុមារ និងអនុវត្ត នូវវិធានការសមស្របនានា ដើម្បីសម្រាលបន្តកមេផ្ទះដល់ស្ត្រី និងរ៉ាំរ៉ៃដល់លក្ខណៈចាំបាច់ ឱ្យស្ត្រីមានលទ្ធភាពចូលរួម ក្នុងសកម្មភាពដូចបុរសដែរ ។

ស្ត្រីជាកម្មករ ជានិយោជិត ត្រូវបានឈប់សម្រាកក្នុងពេលសម្រាលកូនចំនួន ៩០ ថ្ងៃ ដោយមានទទួលបានបៀវត្ស ។ ស្ត្រីមានកូននៅពេលដោះ ត្រូវបានទទួលការបន្ថយពេលធ្វើការប្រចាំថ្ងៃ និងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍នានា តាមកំណត់របស់រដ្ឋ ។

រដ្ឋនឹងកំណត់បទបញ្ញត្តិជាក់ស្តែង ចំពោះស្ត្រីជាកម្មករ ជានិយោជិតក្រៅពីផ្នែករដ្ឋ ។

មាត្រា ២៨

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ជាពិសេសដល់អ្នកដែលធ្វើសកម្មភាពបដិវត្តន៍យុវជន ហើយដែលរួមវិភាគទានច្រើនឱ្យបដិវត្តន៍ ដល់យុទ្ធជនពិការ ដល់គ្រួសារយុទ្ធជន ដែលបានទទួលមរណៈ ដើម្បីបដិវត្តន៍ និងដល់គ្រួសារដែលមានសគុណធំៗ ចំពោះបដិវត្តន៍ ។

មាត្រា ២៩

រដ្ឋចាត់ចែងឱ្យមានរបបធានារ៉ាប់រងសង្គម ដល់កម្មករ និង និយោជិត ដែលអស់លទ្ធភាពបំពេញពលកម្មបណ្តាលមក ពីជម្ងឺ ជរាភាព ឬពិការដោយគ្រោះថ្នាក់ក្នុងការងារ ។

រដ្ឋ និងសង្គមជួយទំនុកបម្រុងដល់មនុស្សចាស់ជរា ជនពិការ ស្ត្រីមេម៉ាយ និងក្មេងកំព្រាគ្មានទីពឹង ។

ជំពូក ៣

សិទ្ធិ និង ករណីកិច្ចរបស់ពលរដ្ឋ

មាត្រា ៣០

រដ្ឋកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ។

ពលរដ្ឋកម្ពុជា មានសិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ មានសេរីភាព និងមានករណីកិច្ចដូចគ្នាទាំងអស់ ដោយឥតប្រកាន់ ភេទ ជំនឿសាសនា ពូជសាសន៍ ឬឋានៈក្នុងសង្គម ។

ការប្រើសិទ្ធិ សេរីភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលិកម្នាក់ៗ មិនត្រូវឱ្យប៉ះពាល់សិទ្ធិសេរីភាពដទៃឡើយ ។ ការប្រើសិទ្ធិសេរីភាពនេះ ត្រូវប្រព្រឹត្តតាមលក្ខខណ្ឌកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៣១

ពលរដ្ឋកម្ពុជាទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងអាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ។

ពលរដ្ឋ ដែលបម្រើក្នុងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធប្រជាជនកម្ពុជា មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងអាចឈរឈ្មោះ ឱ្យគេបោះឆ្នោតដែរ ។

ពលរដ្ឋ ទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច ១៨ ឆ្នាំ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ។

ពលរដ្ឋទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច ២១ ឆ្នាំ អាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ។

បទប្បញ្ញត្តិបន្ថយសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ត្រូវចែងក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត ។

មាត្រា ៣២

ពលរដ្ឋកម្ពុជា មានសិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ក្នុងជីវភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសជាតិ ។

ពលរដ្ឋទាំងអស់អាចធ្វើសេចក្តីស្នើ ស្តីពីបញ្ហានយោបាយរបស់រដ្ឋ និងជីវភាពរបស់ប្រជាជន ជូនអង្គការរដ្ឋ និងអង្គការមហាជន ។ សេចក្តីស្នើសុំទាំងឡាយត្រូវបានទទួលការពិនិត្យ និងដោះស្រាយយ៉ាងហ្មត់ចត់ ពីអង្គការរដ្ឋ និងអង្គការមហាជន ។

មាត្រា ៣៣

ពលរដ្ឋមានសិទ្ធិជ្រើសរើសមុខរបរ សមស្របតាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន និងតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់សង្គម ។

ពលរដ្ឋ មានសិទ្ធិទទួលប្រាក់បំណាច់សមស្របតាមបរិមាណ និងគុណភាពនៃការងារ ដែលខ្លួនបានបំពេញ ។ បុរស និងស្ត្រីមានសិទ្ធិទទួលប្រាក់បំណាច់ដូចគ្នាចំពោះការងារស្មើគ្នា ។

ពលរដ្ឋរាល់រូបមានសិទ្ធិទទួលការរ៉ាប់រង និងអត្ថប្រយោជន៍ខាងសង្គមកិច្ចដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៣៤

រដ្ឋ និងសង្គមយកចិត្តទុកដាក់ រៀបចំឱ្យមានការឈប់សម្រាក ការលំហែដល់អ្នកបំពេញពលកម្ម ។ រដ្ឋកំណត់ពេលធ្វើការងារប្រចាំថ្ងៃ និង ប្រចាំសប្តាហ៍ របបឈប់សម្រាកប្រចាំឆ្នាំ មានប្រាក់បំណាច់ចំពោះកម្មករ និងនិយោជិត ពង្រីកមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាករបស់ និងរបស់អង្គការសង្គម ។

មាត្រា ៣៥

រដ្ឋរ៉ាប់រងមិនឱ្យមានការរំលោភបំពានលើរូបរាងកាយណាមួយឡើយ ។

ច្បាប់ការពារកិត្តយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងជីវិតរបស់ពលរដ្ឋ ។

ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនជនណានឹងអាចធ្វើទៅកើត លុះត្រាមានច្បាប់អនុញ្ញាត ។

ការបង្ខិតបង្ខំ ការធ្វើបាបលើរូបរាងកាយ ឬប្រព្រឹត្តកម្មណាមួយ ដែលបន្ថែមទម្ងន់ទណ្ឌកម្មអនុវត្តចំពោះ ជនជាប់ឃុំឃាំង ឬជាប់ពន្ធនាគារ ត្រូវហាមមិនឱ្យធ្វើឡើយ ។ អ្នកដៃដល់ អ្នកប្រព្រឹត្ត និងអ្នកសមគំនិត ត្រូវទទួលទោស តាមច្បាប់ ។

ការទទួលសារភាព កើតឡើងពីការបង្ខំ ដោយឃោរឃៅ តាមផ្លូវកាយក្តី តាមផ្លូវចិត្តក្តី មិនត្រូវទុកជាកត្តា តាម នៃពិរុទ្ធភាពទេ ។

បើបទល្មើសគ្រាន់តែមានវិមតិសង្ស័យ ជនជាប់ចោទត្រូវបានរួចខ្លួន ។

ជនជាប់ពិរុទ្ធណាក៏ដោយ ត្រូវចាត់ទុកថាជាមនុស្ស ឥតទោស ដរាបណាតុលាការមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ ។

រដ្ឋាភិបាលចំពោះពលរដ្ឋទាំងអស់ នូវសិទ្ធិការពារខ្លួនតាមផ្លូវតុលាការ ។

ទោសប្រហារជីវិត ត្រូវបានលប់បំបាត់ចោល ។

មាត្រា ៣៦

សេរីភាពក្នុងការដើរហើរ និងតាំងទីលំនៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានតាមច្បាប់កំណត់ ។

ពលរដ្ឋអាចចេញទៅតាំងទីលំនៅ នៅប្រទេសក្រៅ ឬវិលត្រលប់មកវិញបាន ។

ការក្បាសិទ្ធិមិនឱ្យរំលោភលើលំនៅឋាន និងអាទិកំបាំងនៃការឆ្លើយឆ្លងតាមលិខិត តាមសារទូរលេខ និងតាមទូរស័ព្ទ ត្រូវមានរដ្ឋធានា ។

ការរែកឆេរលំនៅឋានសម្ភារៈ វត្ថុ និងលើខ្លួនបុគ្គល ត្រូវបានធ្វើឱ្យស្របនិងបញ្ញត្តិច្បាប់ ។

មាត្រា ៣៧

ពលរដ្ឋមានសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន សេរីភាពខាងសារពត៌មាន បោះពុម្ពផ្សាយ សេរីភាពខាងការប្រជុំ ។ ជនណាក៏ដោយមិនអាចឆ្លៀតប្រើសិទ្ធិនេះ ដោយរំលោភ នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយស របស់អ្នកដទៃ ដល់ទំនៀមទម្លាប់ ល្អរបស់ សង្គម ដល់របៀបរៀបរយសាធារណៈ និងដល់សន្តិសុខជាតិបានឡើយ ។

របបសារពត៌មានត្រូវរៀបចំឡើងដោយច្បាប់

មាត្រា ៣៧ ស្ទួន

សេរីភាពខាងជំនឿត្រូវគោរព ។

មាត្រា ៣៨

ពលរដ្ឋមានសិទ្ធិទាំងឡាយត្រូវរស់នៅតាមរបៀបរបបសង្គម ហើយរួមចំណែកការពារទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ។

ពលរដ្ឋទាំងឡាយ អាចចូលរួមក្នុងអង្គការមហាជន ដើម្បីការពារសិទ្ធិផលសង្គមជាតិ និងរបៀបរបបរបស់សង្គម ដើម្បីកសាង និងការពារប្រទេស ដើម្បីបង្កើនសាមគ្គីភាពជាតិ និងអន្តរជាតិ ។

មាត្រា ៣៩

ពលរដ្ឋទាំងឡាយត្រូវរស់នៅតាមរបៀបសង្គម ហើយរួមចំណែកការពារទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ។

ពលរដ្ឋមានសិទ្ធិបរិហារ ប្តឹងតវ៉ា ឬប្តឹងទារសំណង ជួសជុលការខូចខាត ដែលបណ្តាលមកពីអំពើខុសច្បាប់របស់ អង្គការរដ្ឋ របស់អង្គការសង្គម និងរបស់បុគ្គលិកនៃអង្គការទាំងនោះ ក្នុងពេលបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ៤០

ពលរដ្ឋគ្រប់រូបត្រូវគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ គោរពច្បាប់ និងអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ៤១

កិច្ចកសាង និងការពារមាតុភូមិចាករណីកិច្ច និងជាតិគ្រឹះសង្គមខ្ពស់របស់ពលរដ្ឋ ។

ពលរដ្ឋគ្រប់រូប ត្រូវរួមចំណែកយ៉ាងសកម្មកសាងប្រទេសជាតិ និងការពារមាតុភូមិ ។ កាតព្វកិច្ច ការពារមាតុភូមិត្រូវ អនុវត្តតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ។

មាត្រា ៤២

ពលរដ្ឋកម្ពុជា មិនអាចត្រូវបានដកសញ្ជាតិ និរទេស ឬចាប់បញ្ជូនខ្លួនទៅឱ្យប្រទេសក្រៅណាមួយឡើយ ។

ពលរដ្ឋកម្ពុជា ដែលកំពុងរស់នៅឯបរទេស ត្រូវបានរដ្ឋគាំពារ ។

មាត្រា ៤៣

“លុបចោល”

មាត្រា ៤៤

“លុបចោល”

ជំពូកទី ៤

រដ្ឋសភា

មាត្រា ៤៥

រដ្ឋសភា ជាអង្គការកំពូលនៃរដ្ឋអំណាច និងជាអង្គការតំណាងជាន់ខ្ពស់របស់ប្រជាជននៃរដ្ឋកម្ពុជា ។

រដ្ឋសភា ជាអង្គការតែមួយគត់ ដែលមានសិទ្ធិធ្វើច្បាប់ ។

មាត្រា ៤៦

រដ្ឋសភា មានតំណាងប្រជាជន ដែលត្រូវបានជ្រើសរើស តាមគោលការណ៍បោះឆ្នោតជាសាធារណៈ ដោយស្មើភាព ដោយចំពោះ និង តាមវិធីជ្រើសរើសឆ្នោតជាសម្ងាត់ ។

ចំនួនតំណាងប្រជាជននៅរដ្ឋសភា និង បែបបទនៃការជ្រើសតាំង ត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត ។

មាត្រា ៤៧

នីតិកាលរបស់រដ្ឋសភាមានកំណត់ ៥ ឆ្នាំហើយត្រូវមុនផុតកំណត់នៅពេលដែលរដ្ឋសភាធ្វើចូលកាន់តំណែង ។

ក្នុងពេលមានសង្គ្រាម រឺ ក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសដទៃទៀត ដែលមិនអាចធ្វើការបោះឆ្នោតកើត រដ្ឋសភា អាចប្រកាសបន្តនីតិកាលរបស់ខ្លួនមួយដងបានមួយឆ្នាំ តាមសំណើរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ។

ការប្រកាសបន្តនីតិកាលរបស់រដ្ឋសភា ត្រូវសំរេចដោយមតិយល់ព្រមពីភាគបីយ៉ាងតិចនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភា ទាំងមូល ។

មាត្រា ៤៨

រដ្ឋសភាមានអំណាចដូចតទៅ៖

- ១- អនុម័ត រឺ កែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និង ច្បាប់នានា ។
- ២- អនុម័តថវិការដ្ឋ ការអោយរដ្ឋខ្ចីប្រាក់ និងការខ្ចីប្រាក់រដ្ឋ ។
- ៣- អនុម័តផែនការរដ្ឋ ។
- ៤- ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តន៍រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និង ការអនុវត្តន៍ច្បាប់ ។
- ៥- កំណត់គោលនយោបាយក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស ។
- ៦- បោះឆ្នោតជ្រើសតាំង រំសាយប្រធាន រឺផ្លាស់ប្តូរប្រធាន អនុប្រធាន និងលេខាធិការនៃរដ្ឋសភា ។
បោះឆ្នោតជ្រើសតាំង រំសាយ រឺផ្លាស់ប្តូរប្រធាន អនុប្រធាន អគ្គលេខាធិការ និង សមាជិកដទៃទៀត នៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។ បោះឆ្នោតជ្រើសតាំង រំសាយ រឺ ផ្លាស់ប្តូរ ប្រធាន អនុប្រធាន និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។ បោះឆ្នោតជ្រើសតាំង រំសាយ រឺ ផ្លាស់ប្តូរ ប្រធានតុលាការប្រជាជនកំពូល និង អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល ។
- ៧- បង្កើត រឺ លុបចោល តុលាការប្រជាជនកំពូល និង មហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូល ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រី រឺ ស្ថាប័នផ្នែកស្នើទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រី ខណ្ឌ សង្កាត់ ខេត្ត ទីរួមខេត្ត ស្រុក និង ឃុំ ។
- ៨- បង្កើត កែប្រែ រឺ លុបពន្ធដារ ។
- ៩- ត្រួតពិនិត្យសកម្មភាព របស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ និង ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី តុលាការប្រជាជនកំពូល មហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូល ។

- ១០- កំណត់ការលើកលែងទោសជាទូទៅ ។
- ១១- អនុម័ត រឺ លុបចោលសន្និសញ្ញា អនុសញ្ញាអន្តរជាតិរបស់រដ្ឋាភិបាល ។
- ១២- អនុម័តច្បាប់ស្តីពីការដាក់ប្រទេសជាតិបិតក្នុងភយន្តរាយ រឺ បិតក្នុងភាពអាសន្ននៅក្នុងទូទាំងប្រទេស រឺ ក្នុងតំបន់ខ្លះ ។
- ១៣- សម្រេចអំពីបញ្ហាសង្គ្រាម និងបញ្ហាសន្តិភាព ។

មាត្រា ៤៩

រដ្ឋសភាបើកសម័យប្រជុំដំបូង ៦០ ថ្ងៃយ៉ាងយូរក្រោយពេលបោះឆ្នោត តាមការកោះប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ។

រដ្ឋសភា បើកសម័យប្រជុំជាសម័យ ២ ដងក្នុងមួយឆ្នាំ ។

រដ្ឋសភា អាចបើកសម័យប្រជុំជាវិសម័យ បើមានសំណូមពរពីក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី រឺ ពីសមាជិក រដ្ឋសភាចំនួន មួយភាគបីយ៉ាងតិច នៃសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល ។

ក្នុងករណីខាងលើនេះ របៀបវារៈនៃសម័យប្រជុំវិសម័យ ត្រូវផ្សាយដល់ប្រជាជនព្រមជាមួយនិងថ្ងៃកំណត់ប្រជុំ ។

មាត្រា ៤៩ (ស្ទួន ១)

នៅពេលវិស្សរកាលរបស់រដ្ឋសភា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភាទទួលភារកិច្ចចាត់ចែងការងារ ។

គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រួមមាន៖ ប្រធានរដ្ឋសភា អនុប្រធាន អគ្គលេខាធិការ និង ប្រធានបណ្តាគណៈកម្មការ នានារបស់រដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៤៩ (ស្ទួន ២ ថ្មី)

គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភាមានភារកិច្ច៖

- ១- រៀបចំសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា
- ២- កោះអញ្ជើញប្រជុំសាមញ្ញ រឺ វិសាមញ្ញរបស់រដ្ឋសភា
- ៣- បកស្រាយច្បាប់
- ៤- មានសិទ្ធិផ្តើមធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់
- ៥- ពិនិត្យនិងសំរេចលើសេចក្តីស្នើដាក់បំរាមគោចររបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។

មាត្រា ៥០

ពេលចាប់ផ្តើមនីតិកាលនីមួយៗ រដ្ឋសភាជ្រើសតាំងគណៈកម្មការមួយ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ សុពលភាពនៃសមាជិក រដ្ឋសភា ហើយរាយការណ៍អំពីលទ្ធផលនៃការពិនិត្យនេះ ជូនរដ្ឋសភាសំរេច ។

មាត្រា ៥១

ប្រធានរដ្ឋសភា ដឹកនាំអង្គប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា ទទួលអាណត្តិច្បាប់ និង សេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយ ដែលរដ្ឋសភា បានអនុម័ត រាប់រងការអនុវត្តន៍បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋសភា ចាត់ចែងការទាក់ទងអន្តរជាតិទាំងឡាយនៃរដ្ឋសភា ។

ក្នុងករណីដែលប្រធានរដ្ឋសភា មានធុរៈមិនអាចបំពេញមុខងារបាន ដោយហេតុមកពីមានជំងឺ រឺបំពេញបេសកកម្មនៅបរទេស អនុប្រធានរដ្ឋសភាមួយរូបត្រូវទទួលភារកិច្ចចាត់ចែងជំនួស ។

ក្នុងករណីដែលប្រធានរដ្ឋសភាលាលែងពីមុខតំណែងរឺទទួលអនិច្ចកម្មរដ្ឋសភាត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងប្រធានថ្មី ។

អនុប្រធានរដ្ឋសភា ជួយប្រធានក្នុងការងារឡាយ ដែលបានពោលខាងលើ ។

អគ្គលេខាធិការរដ្ឋសភា ធ្វើកំណត់ហេតុ គ្រប់ការប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា និង បំពេញការងារទាំងឡាយដែលប្រធានរដ្ឋសភាប្រគល់អោយ ។

មាត្រា ៥២

រដ្ឋសភាចាត់តាំងគណៈកម្មការផ្សេងៗ ដែលចាំបាច់ ដើម្បីជួយរដ្ឋសភា ក្នុងការត្រួតពិនិត្យលើ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ គំរោងផែនការរដ្ឋ គំរោងថវិការដ្ឋ និងគំរោងផ្សេងៗទៀត ។

មាត្រា ៥៣

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានរដ្ឋសភា គណៈកម្មការនានារបស់រដ្ឋសភា ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិ រណសិរ្សសាមគ្គីកសាងការពារមាតុភូមិកម្ពុជា ប្រធានសហព័ន្ធសហជីពកម្ពុជា ប្រធានសមាគមយុវជនកម្ពុជា ប្រធានសមាគមនារីកម្ពុជា ប្រធានសមាគម កសិករកម្ពុជា ប្រធានតុលាការប្រជាជនកំពូល និង អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការប្រជាជនកំពូល មានសិទ្ធិធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ជូនរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៥៤

រដ្ឋសភាអនុម័តច្បាប់ និង សេចក្តីសម្រេចផ្សេងៗទៀត តាមមតិយល់ព្រមលើសពីពាក់កណ្តាល នៃសមាជិកទាំង មូល ។

រដ្ឋសភា អនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និង កែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញ តាមមតិយល់ព្រម ពីភាគបី នៃសមាជិកសភាទាំងមូល ។

មាត្រា ៥៥

ច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាអនុម័តរួចហើយ ៣០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋត្រូវប្រកាសអោយប្រើក្នុងរយៈ ១៥ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ។

ច្បាប់នេះ ត្រូវចូលជាធរមាន នៅរាជធានីភ្នំពេញក្នុងរយៈ ១០ថ្ងៃ ក្រោយប្រកាសអោយប្រើ និង នៅទូទាំងប្រទេសក្នុងរយៈ ១ខែ ក្រោយពេលប្រកាសអោយប្រើ ។

ប៉ុន្តែបើច្បាប់នេះបានចែង ថាជាការប្រញាប់ ច្បាប់នេះត្រូវចូលជាធរមានភ្លាម នៅទូទាំងប្រទេស ក្រោយថ្ងៃ ប្រកាសអោយប្រើ ។

ច្បាប់នេះត្រូវចុះក្នុងរដ្ឋកិច្ច និង ផ្សព្វផ្សាយនៅទូទាំងប្រទេសអោយទាន់តាមកាលកំណត់ខាងលើ ។

មាត្រា ៥៦

សមាជិករដ្ឋសភាម្នាក់ៗ ត្រូវធ្វើការទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយប្រជាជន យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសេចក្តីស្នើ រឺ ការទិញរូបសំប្រជាជន ជួយណែនាំប្រជាជនអោយយល់ពីនយោបាយរដ្ឋ ហើយរាយការណ៍ពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួននៅ ក្នុងរដ្ឋសភាជូនប្រជាជនជាម្ចាស់ឆ្នោត ។

សមាជិកសភារូបណា មិនបានបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន អាចត្រូវរំសាយតាមលក្ខខណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។

ក្នុងករណីសមាជិករដ្ឋសភា ណាមួយ ទទួលអនិច្ចកម្ម លាលែងប្រាសចាកសមាជិកភាព ដែលកើតមានឡើង ១២ ខែ មុនចប់នីតិកាល ត្រូវចាត់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជំនួសសមាជិកនោះ ។

មាត្រា ៥៧

សមាជិករដ្ឋសភា មានសិទ្ធិតាំងសំនួរដេញដោល ដល់ប្រធាន និង សមាជិក ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ប្រធាន ប្រធាន និង សមាជិក ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ប្រធាន អនុប្រធាន និង អគ្គលេខាធិការរដ្ឋសភា ប្រធានតុលាការប្រជាជនកំពូល អគ្គរដ្ឋ អាជ្ញាអមតុលាការ ប្រជាជនកំពូល ។

អ្នកដែល ត្រូវគេ សួរដេញដោល ត្រូវឆ្លើយក្នុងសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា ។

អ្នកដែលត្រូវរដ្ឋសភាសួរដេញដោល ត្រូវបានរំសាយមុខងារ បើសមាជិករដ្ឋសភាភាគច្រើនលើសពីពាក់កណ្តាល បានបោះឆ្នោត ដកសេចក្តីទុកចិត្ត ។

មាត្រា ៥៨

សមាជិកសភាមានអភ័យឯកសិទ្ធិ ។

សមាជិកសភារូបណាក៏ដោយ មិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់ ចាប់ខ្លួន រឺ ឃុំខ្លួន ដោយហេតុអ្វីបានសំដែងយោបល់ បញ្ចេញ មតិក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនសោះឡើយ ។

ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន រឺ ការឃុំខ្លួន សមាជិករដ្ឋសភាណាមួយ នឹងអាចធ្វើទៅកើតលុះត្រាតែ មានការ យល់ព្រមពីរដ្ឋសភា រឺ ពីគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភា ក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា រឺ រៀបរយតែក្នុង ករណីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌជាក់ ស្តែង ។ ក្នុងករណីខាងក្រោយនេះ ក្រសួងមានសមត្ថកិច្ច ត្រូវធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ជូនរដ្ឋសភា រឺ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភាជាបន្ទាន់ ដើម្បីសំរេច ។

សេចក្តីសម្រេចរបស់ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភា ត្រូវដាក់ជូនរដ្ឋសភា អនុម័តនៅសម័យ ប្រជុំ រដ្ឋសភាខាងមុខ ។

មាត្រា ៥៨ (ស្ទួន)

សមាជិករដ្ឋសភាត្រូវទទួលប្រាក់បំណាច់មានកំណត់ ដោយប្រៀបស្មើទៅនឹងប្រាក់បៀវត្ស នៃអ្នករដ្ឋការថ្នាក់ណា មួយ នៃក្របខណ្ឌជាន់ខ្ពស់ ។

**ជំពូកទី ៥
ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ**

មាត្រា ៥៩

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ជាអង្គការតំណាងរដ្ឋកម្ពុជា ។

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមាន ប្រធាន អនុប្រធាន អគ្គលេខាធិការ និង សមាជិកមួយចំនួនដែលត្រូវរដ្ឋសភាកំណត់ ។

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា ។

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ជាប្រមុខរដ្ឋកម្ពុជា ។

មាត្រា ៦០ ទី

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ មានមុខការដូចតទៅ៖

- ១- កោះសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាលើកទី១ នៃនីតិកាលនីមួយៗ ។
- ២- ប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ និង ចេញក្រឹត្យ ។
- ៣- ចេញក្រឹត្យតែងតាំង រឺ រំសាយ ប្រធាន អនុប្រធាន អគ្គលេខាធិការ និង សមាជិករដ្ឋសភា ប្រធាន អនុប្រធាន អគ្គលេខាធិការ និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ប្រធាន អនុប្រធាន និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សា រដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានតុលាការប្រជាជនកំពូល និង អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការប្រជាជនកំពូល ក្រោយពីរដ្ឋសភា បានអនុម័ត ។
- ៤- ចេញក្រឹត្យប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត រឺ លុបចោលតុលាការប្រជាជនកំពូល និង មហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូល ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័ន ថ្នាក់ស្នើទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រី ក្រុង ខណ្ឌ សង្កាត់ ខេត្ត ទីរួមខេត្ត ស្រុក និង ឃុំ ក្រោយពីរដ្ឋសភាបានអនុម័ត ។
- ៥- ចេញក្រឹត្យប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ ស្តីពីការដាក់ប្រទេសជាតិស្ថិតក្នុងភយន្តរាយ រឺ ស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន នៅ ក្នុងទូទាំងប្រទេស រឺ នៅតំបន់ខ្លះ ក្រោយពីរដ្ឋសភាបានអនុម័ត ។

- ៦- តាមសំណើក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី តែងតាំង រំលាយ រឺ ដកឯកអគ្គរដ្ឋទូត រឺ ប្រេសិត នៃរដ្ឋកម្ពុជា នៅឯបរទេស និង នៅអមអង្គការអន្តរជាតិនានា ។
- ៧- ទទួលសារតាំងរបស់តំណាងការទូត ។
- ៨- អោយសច្ចាប័នលើសន្ធិសញ្ញា និង អនុសញ្ញាអន្តរជាតិរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្រោយពីរដ្ឋសភាបានអនុម័ត ។
- ៩- បង្កើត និងប្រគល់គ្រឿងឥស្សរិយយស តាមសំណើរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។
- ១០- សំរេចគ្រល់ឋានន្តរសក្តិ ឋានៈយោធា នគរបាល និង ឋានៈស៊ីវិលតាមច្បាប់កំណត់ និង តាមសំណើរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។
- ១១- សំរេចអំពីការសុំចូលសញ្ជាតិតាមច្បាប់កំណត់ ។
- ១២- សំរេចអនុគ្រោះទោស បន្ថយទោស និង លើកលែងទោស ។
- ១៣- បំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលរដ្ឋសភាប្រគល់អោយ ។

មាត្រា ៦០ (ស្ទួន ១)

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ត្រូវតែមានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋលើសពីពាក់កណ្តាលយល់ព្រម ។

មាត្រា ៦០ (ស្ទួន ២)

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ មានភារកិច្ចរាយការណ៍ អំពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួនជូនរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៦១ ថ្មី

អាណត្តិរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ មានកំណត់ស្មើនឹងនីតិកាលរបស់រដ្ឋសភា ។ នៅពេលផុតនីតិកាលរដ្ឋសភា ក្រុម ប្រឹក្សារដ្ឋ បន្តសកម្មភាពរបស់ខ្លួន រហូតដល់រដ្ឋសភាថ្មី បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋថ្មីបាន ។

ក្នុងករណីប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ មានធុរៈកិច្ចមិនអាចបំពេញមុខងារបាន ដោយហេតុមកពីជម្ងឺ រឺ បំពេញបេសកកម្ម នៅបរទេស អនុប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋត្រូវទទួលភារកិច្ចចាត់ការជំនួស លើកលែងតែមុខការដែលមានចែង ក្នុង ចំនុចទី ៦ ទី ៩ ទី ១០និង ទី ១២នៃមាត្រា ៦០ ។

ក្នុងករណីដែលប្រធាន រឺ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋលាលែង រឺ ធ្លាក់ពីតំណែង រឺ ទទួលអនិច្ចកម្ម ត្រូវធ្វើការបោះឆ្នោត ជ្រើសតាំងសារជាថ្មី ។

ប្រធានរដ្ឋសភា ត្រូវទទួលមុខងារជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ស្តីទី រហូតដល់ ប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋថ្មីចូលកាន់ តំណែង ។

មាត្រា ៦២

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ជាអគ្គមេបញ្ជាការកំពូល នៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធប្រជាជនកម្ពុជា និង ជាប្រធាន ក្រុមប្រឹក្សាការពារជាតិ ។

មាត្រា ៦៣

ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ និងក្រុមប្រឹក្សាការពារជាតិ ត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

**ជំពូកទី ៦
ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី**

មាត្រា ៦៥

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ជារដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋក្រមុំជា ជាអង្គការគ្រប់គ្រងសង្គមដោយផ្ទាល់ និងដឹក នាំការពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចជាតិដោយផ្ទាល់ ។

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ទទួលខុសត្រូវចំពោះរដ្ឋសភា ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ និងរាយការណ៍អំពីការងាររបស់ខ្លួន ជូនអង្គការទាំងនេះ ។

មាត្រា ៦៥ ថ្មី

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី មានប្រធាន អនុប្រធាន និង សមាជិក ។ ចំនួនអនុប្រធាន និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវរដ្ឋសភាកំណត់ ។

ការជ្រើសតាំង រំលាយ រឺ ផ្លាស់ប្តូរប្រធាន អនុប្រធាន និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវសុំការ អនុម័តពីរដ្ឋសភាតាមវិធីជ្រើសឆ្នោតជាសម្ងាត់ ។

មាត្រា ៦៦

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រីមានមុខងារដូចតទៅ៖

- ១- ធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ សេចក្តីព្រាងទៀត ដើម្បីជូនរដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ។
- ២- អនុវត្តន៍រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ ក្រិត្យ អនុវត្តន៍នយោបាយក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស ។
- ៣- ធ្វើសេចក្តីព្រាងផែនការរដ្ឋ និង ថវិការដ្ឋ ។
- ៤- អនុវត្តផែនការរដ្ឋ និង ថវិការដ្ឋ ។
- ៥- កសាង និង ពង្រឹងអង្គការរដ្ឋ ពីថ្នាក់មជ្ឈឹម ដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋាន បណ្តុះបណ្តាលនិងគ្រប់គ្រងកម្មករ និងនិយោជិតរបស់រដ្ឋ ។

- ៦- រ៉ាប់រង ការដឹកនាំការងាររបស់ទីស្តីការដ្ឋាន និងស្ថាប័ននានា ដែលនៅក្រោមឱវាទក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី អោយមានឯកភាព និងរ៉ាប់រងការដឹកនាំការងាររបស់គណៈកម្មាធិការប្រជាជនមូលដ្ឋានគ្រប់ ថ្នាក់អោយមាន ឯកភាព ។
- ៧- ផ្អាកការអនុវត្ត កែប្រែ វិលមកចោលអនុសញ្ញា និង សេចក្តីណែនាំមិនសមស្រប របស់រដ្ឋមន្ត្រី និង របស់ ប្រធានស្ថាប័នរដ្ឋនានា ។
 ផ្អាកការអនុវត្តកែប្រែ វិ លមកចោលសេចក្តីសម្រេច និង សេចក្តីណែនាំមិនសមស្របរបស់គណៈកម្មាធិការ ប្រជាជនគ្រប់ថ្នាក់ ។
- ៨- ចាត់វិធានការកំណត់ព្រំដែន ក្រុង ខណ្ឌ សង្កាត់ ខេត្ត ទីរួមខេត្ត ស្រុក និង ឃុំតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ។
- ៩- ការពារផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាជន រក្សាសន្តិសុខរបៀបរៀបរយសាធារណៈ ការពារសិទ្ធិ និង ផល ប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ១០- ពង្រឹង និង បង្កើនកម្លាំងការពារជាតិ អនុវត្តន៍ការប្រមូលកម្លាំងទ័ព ចេញបំបាត់គោរ ក្នុងករណី ចាំបាច់ ក្រោយពីបានការយល់ព្រមពីគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភានិង ចាត់វិធានការ ចាំបាច់ផ្សេងៗដើម្បីការពារជាតិ ។
- ១១- អនុវត្តសន្តិសញ្ញា និង អនុសញ្ញាអន្តរជាតិទាំងឡាយ ។
- ១២- បំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលរដ្ឋសភា និងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋប្រគល់អោយ ។

មាត្រា ៦៧

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ដឹកនាំការងាររបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ហើយធ្វើជាអធិបតី នៃអង្គប្រជុំក្រុមប្រឹក្សា រដ្ឋមន្ត្រី ។

អនុប្រធានមួយរូបជួយប្រធាន និង កាន់កាប់មុខងារប្រធាន នៅពេលប្រធានអវត្តមាន ។

សមាជិកម្នាក់ៗរបស់ ក្រុម ប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ទទួលខុសត្រូវពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួន និងទទួលខុសត្រូវ រួមជាមួយ និង សមាជិកផ្សេងៗទៀត ពីសកម្មភាព ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។

មាត្រា ៦៨

សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវតែមានសមាជិកភាគច្រើន នៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រីទាំងមូល ។

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិរណសិរសាមគ្គីកសាងការពារមាតុភូមិកម្ពុជា ប្រធានសហព័ន្ធសហជីពកម្ពុជា ប្រធានសមាគមយុវជនកម្ពុជា ប្រធានសមាគមនារីកម្ពុជា និង ប្រធានសមាគមកសិករកម្ពុជា មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងការ ប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។

មាត្រា ៦៩

អាណត្តិរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី មានកំណត់ស្នើនឹងនីតិកាលរបស់រដ្ឋសភា ។

នៅពេលផុតនីតិកាលរដ្ឋសភា ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី បន្តសកម្មភាពរបស់ខ្លួន រហូតដល់រដ្ឋសភា ជ្រើសតាំងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រីថ្មីបាន ។

មាត្រា ៧០

ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

ជំពូកទី៧

គណៈកម្មាធិការប្រជាជនមូលដ្ឋាន

មាត្រា៧១:

ដែនដីនៃរដ្ឋកម្ពុជាត្រូវបែងចែកជា ខេត្ត និង ក្រុង ចំណុះរដ្ឋអំណាចមជ្ឈិមផ្ទាល់ ។

ខេត្តត្រូវបែងចែកជាទីរួមខេត្ត និង ស្រុក ។

ទីរួមខេត្តត្រូវបែងចែកជាសង្កាត់ ។

ស្រុកត្រូវបែងចែកជាឃុំ ។

ក្រុងចំណុះរដ្ឋអំណាចមជ្ឈិមផ្ទាល់ត្រូវបែងចែកជាខ័ណ្ឌ និង ស្រុកជាយក្រុង ។

ខ័ណ្ឌត្រូវបែងចែកជា សង្កាត់ ។

ស្រុកជាយក្រុងត្រូវបែងចែកដូច ស្រុកចំណុះខេត្ត ។

មាត្រា៧២:

គណៈកម្មាធិការប្រជាជនត្រូវមាននៅគ្រប់ក្រុង គ្រប់ខ័ណ្ឌ គ្រប់ស្រុកជាយក្រុង គ្រប់សង្កាត់ គ្រប់ខេត្ត គ្រប់ទីរួមខេត្ត គ្រប់ស្រុក គ្រប់ឃុំ ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ និង សង្កាត់ ត្រូវបានប្រជាជននៅឃុំ និង សង្កាត់ ជ្រើសរើសតាមលក្ខណៈការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈ ដោយស្មើភាព ដោយចំពោះ និង តាមវិធីជ្រើស ជាសំងាត់ ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការប្រជាជនទីរួមខេត្ត និង ស្រុកត្រូវបានជ្រើសរើសដោយតំណាង គណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ និង សង្កាត់ តំណាងរណសិរ្ស និង តំណាងអង្គការមហាជនជាសមាជិករណសិរ្សថ្នាក់ទីរួមខេត្ត និង ស្រុក ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការប្រជាជនខ័ណ្ឌ និងស្រុកជ្រោយក្រុង ត្រូវបានជ្រើសរើសដោយតំណាងគណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ និង សង្កាត់ តំណាងរណសិរ្ស និងតំណាងអង្គការមហាជនជា សមាជិករណសិរ្សថ្នាក់ ខ័ណ្ឌ និង ស្រុកជ្រោយក្រុង ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការប្រជាជនខេត្តត្រូវបានជ្រើសរើសដោយតំណាងគណៈកម្មាធិការ ប្រជាជនទីរួមខេត្ត និង ស្រុកតំណាងរណសិរ្ស និង តំណាងអង្គការមហាជនជាសមាជិករណសិរ្ស ថ្នាក់ខេត្ត ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការប្រជាជនក្រុងត្រូវបានជ្រើសរើសដោយតំណាងគណៈកម្មាធិការប្រជាជនខ័ណ្ឌ និង ស្រុកជ្រោយក្រុងតំណាងរណសិរ្ស និង តំណាងអង្គការមហាជនជាសមាជិករណសិរ្ស ថ្នាក់ក្រុង ។

មាត្រា ៧៣:

គណៈកម្មាធិការប្រជាជន មានប្រធាន អនុប្រធាន និង សមាជិក ។

អាណត្តិរបស់គណៈកម្មាធិការប្រជាជនខេត្ត និង ក្រុង មានកំណត់ ៥ ឆ្នាំ ។

អាណត្តិរបស់គណៈកម្មាធិការ ប្រជាជនទីរួមខេត្ត ស្រុក ឃុំ ខ័ណ្ឌ សង្កាត់ ស្រុកជ្រោយក្រុង មានកំណត់ ៣ ឆ្នាំ ។

មាត្រា ៧៤:

គណៈកម្មាធិការប្រជាជនគ្រប់ថ្នាក់ ទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រជាជននៅមូលដ្ឋាន និង ទទួលខុសត្រូវចំពោះអង្គការ រដ្ឋអំណាចថ្នាក់លើ ។

មាត្រា ៧៥:

គណៈកម្មាធិការប្រជាជនមូលដ្ឋានសំរេច និង អនុវត្តគោលការណ៍ កសាងមូលដ្ឋានលើ គ្រប់វិស័យ អនុវត្តសេចក្តីសំរេច និង សារាចររបស់អង្គការរដ្ឋថ្នាក់លើ គ្រប់គ្រងការងាររដ្ឋបាលនៅ មូលដ្ឋាន និង ណែនាំគ្រប់ផ្នែក គ្រប់ថ្នាក់ដែលនៅក្រោមឱវាទផ្ទាល់អោយអនុវត្តភារកិច្ច រក្សាសន្តិសុខសាធារណៈ និង របៀបរៀបរយសង្គម កសាងសេដ្ឋកិច្ច ពង្រីកវប្បធម៌ ថែទាំសុខភាព លើកស្ទួយជីវភាពប្រជាជននៅមូលដ្ឋាន ។

មាត្រា ៧៦:

ដោយយោងតាមតំណែង និង មុខការដែលច្បាប់បានកំណត់ គណៈកម្មាធិការប្រជាជន គ្រប់ថ្នាក់ ចេញសេចក្តីសំរេច ចេញសេចក្តីបង្គាប់ និង ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តសេចក្តីសំរេច សេចក្តីបង្គាប់ទាំងនេះ ។

គណៈកម្មាធិការប្រជាជន មានសិទ្ធិផ្អាកការអនុវត្ត កែប្រែ ឬ លុបចោលសេចក្តីសំរេច និង សេចក្តីបង្គាប់មិនសមស្របនៃ អង្គការនៅក្រោមឱវាទផ្ទាល់របស់ខ្លួន និង របស់គណៈកម្មាធិការប្រជាជនថ្នាក់ក្រោម ។

មាត្រា៧៧:

គណៈកម្មាធិការប្រជាជនណា ឬ សមាជិកគណៈកម្មាធិការប្រជាជនណា មិនបានបំពេញ ភារកិច្ចរបស់ខ្លួនអាចត្រូវបានហូតងារ ឬ រំសាយតាមលក្ខណៈដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា៧៨:

ការតែងតាំង ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មាធិការប្រជាជនមូលដ្ឋាន ត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

ជំពូកទី៨

សាលាជម្រះក្តី និង អយ្យការ

មាត្រា៧៩:

សកម្មភាពនៃសាលាជម្រះក្តី និង អយ្យការមានទិសដៅដូចតទៅ :

- ១- ការពារអំណាចប្រជាជន និង ការពារនិរន្តរ៍ភាពប្រជាធិបតេយ្យ ។
- ២- រក្សាសន្តិសុខសាធារណ និង របៀបរៀបរយសង្គម ។
- ៣- ការពារទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណ ។
- ៤- ការពារសិទ្ធិ សេរីភាព ជីវិត និង ប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ពលរដ្ឋ ។

មាត្រា៨០:

តុលាការប្រជាជន និង តុលាការយោធា ជាអង្គការជំនុំជម្រះនៃរដ្ឋកម្ពុជា ។ រដ្ឋអាជ្ញាធរម សាលាជម្រះក្តីធ្វើការចោទប្រកាន់ប្តឹងទៅតុលាការតាមច្បាប់ ។

ក្នុងករណីចាំបាច់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋអាចបង្កើតតុលាការពិសេស ដើម្បីជំនុំជម្រះរឿងដែលមាន លក្ខណៈពិសេស ។

មាត្រា៨១:

ដើម្បីជំនុំជម្រះ សាលាជម្រះក្តី ផ្អែកលើច្បាប់ និង ផ្អែកលើលក្ខណការណ៍ពលរដ្ឋគ្រប់ មានភាពស្មើគ្នាដោយឥតប្រកាន់ជនជាតិ ជំនឿសាសនា ភេទ និង ឋានៈក្នុងសង្គម ។

មាត្រា៨២:

ទីប្រឹក្សាប្រជាជនចូលរួមក្នុងសកម្មភាពតុលាការ តាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ។ ក្នុងការជំនុំជម្រះទី ប្រឹក្សាប្រជាជនមានសិទ្ធិស្នើនឹងចៅក្រម ។

ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចតាមមតិភាគច្រើន ។

មាត្រា ៨៣:

នៅគ្រប់សាលាជម្រក ការជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើជាសាធារណៈ ។

ប៉ុន្តែការជំនុំជម្រះអាចប្រព្រឹត្តទៅជាសំងាត់ ក្នុងករណីដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៨៤:

សាលាជម្រកនៃរដ្ឋកម្ពុជា ធានារ៉ាប់រងអោយពលរដ្ឋ ដែលជាជនជាតិភាគតិចមានសិទ្ធិ ប្រើភាសា និង អក្សររបស់ខ្លួនចំពោះមុខសាលាជម្រក ។

មាត្រា ៨៥:

សិទ្ធិការពារខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានធានា ។

ជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬ ពីងមេធាវី ឬ ពីអ្នកដទៃណាមួយដើម្បី អោយជួយការពារ ។

មាត្រា ៨៦:

ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាជម្រក និង អយ្យការត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

ជំពូកទី ៩

សញ្ញាជាតិ ទង់ជាតិ ភ្លេងជាតិ និង រដ្ឋធានី

មាត្រា ៨៧:

សញ្ញាជាតិនៃរដ្ឋកម្ពុជា មានរាងមូល ផ្ទៃក្រហម មានកម្រងគួរស្រូវពណ៌មាស អមសងខាង ជារង្វង់ ស្មើក្របី ជួបគ្នាខាងចុង ។

ខ្សែបួក្រហមរុំព័ទ្ធផ្នែកខាងក្រោម នៃកម្រងគួរស្រូវជាពីរថ្នាក់ ។ នៅកណ្តាលខ្សែបួមាន ថវិកអក្សរមាសថា: " រដ្ឋកម្ពុជា " ។

សៀវភៅមាសរដ្ឋធម្មនុញ្ញ បើកទំព័រតម្កល់លើដើមស្រូវចុងជាបូ ។ កង់គ្រឿងចក្រចេញរាង ពាក់កណ្តាលមានកាំ ៧ ផ្នែកពីមុខសៀវភៅមាស ។ នៅលើកង់គ្រឿងចក្រ មានរូបប្រាសាទអង្គរវត្ត កំពូលប្រាំ ពណ៌មាសស្ថិតនៅចំរង្វង់គួរស្រូវ ។

មាត្រា ៨៨:

ទង់ជាតិមានផ្ទៃពណ៌ខៀវក្រោម ក្រហមលើ ដែលមានទំហំផ្ទៃខៀវ និង ផ្ទៃក្រហមស្មើគ្នា ហើងទទឹងស្មើនឹង ពីរភាគបីនៃបណ្តោយ ។ ឈូបប្រសាទខាងក្នុង ជាឈូបប្រសាទកំពូលប្រាំ ពណ៌ លឿង ប្រកបទៅដោយក្បូរក្បាច់រចនា កម្ពស់ពីបាតខ្សឿនប្រាសាទទៅដល់កំពូលប្រាសាទកណ្តាល ស្មើនឹងពាក់កណ្តាលនៃបាតខ្សឿន កម្ពស់ប្រាសាទស្មើ និង ២/៥ នៃទទឹងផ្ទៃ ។ មុំនៃកំពូលប្រាសាទ កណ្តាលមកកំពូលប្រាសាទសងខាងមាន ១៣០ អង្សា ។

ពណ៌ក្រហម តំណាងឆន្ទៈដ៏អង់អាចក្លាហានរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការការពារ និង កសាងប្រទេសជាតិអោយ សំបូររុងរឿង ។

ពណ៌ខៀវតំណាងប្រជាជនទាំងមូល ដែលអបអរសាទរ ទរឈាមជាតិ និង តំណាងភោគ ផលធម្មជាតិ ទាំងលើដី ក្នុងដី ក្នុងទឹក ក្រោមទឹកអោយជីវិតរស់ជាអមតៈ ។

ពណ៌លឿង តំណាងអរិយធម៌ដ៏យូរលង់របស់ប្រជាជនកម្ពុជា និង សាសនា ។

មាត្រា៨៩:

ភ្លេងជាតិនៃរដ្ឋកម្ពុជា ត្រូវរដ្ឋសភាកំណត់ ។

ថ្ងៃបុណ្យជាតិ គឺ ថ្ងៃ ៧ មករា ។

មាត្រា៩០:

រដ្ឋធានីនៃរដ្ឋកម្ពុជា គឺ " ភ្នំពេញ " ។

ជំពូកទី១០

អានុភាព នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និង ការកែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

មាត្រា៩១:

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ជាច្បាប់គោលនៃរដ្ឋកម្ពុជា ហើយមានអានុភាពខ្ពស់បំផុតខាងច្បាប់ ។ ច្បាប់ទាំងឡាយត្រូវស្រប និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាដាច់ខាត ។

មាត្រា៩២:

ច្បាប់ ក្រឹត្យ-ច្បាប់ ក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ប្រកាស និង សេចក្តីសំរេចទាំងឡាយរបស់ស្ថាប័ននានា នៃសាធារណរដ្ឋ ប្រជាមានិតកម្ពុជា ដែលស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃរដ្ឋកម្ពុជាត្រូវនៅជាធរមានលុះដល់ ពេលមានអត្ថបទថ្មីជំនួស ។

ក្រឹត្យ-ច្បាប់ និង សេចក្តីសំរេចទាំងឡាយ របស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តកម្ពុជាដែលមាន លក្ខណៈជាច្បាប់ ហើយស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃរដ្ឋកម្ពុជា ត្រូវនៅជាធរមានលុះដល់ពេលណាមាន ច្បាប់ ។

មាត្រា៩៣:

ការកែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ជាសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋសភា ហើយអាចប្រព្រឹត្តទៅបានលុះត្រាតែមាន សមាជិករដ្ឋសភា ពីរភាគបីយល់ព្រម ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកែប្រែ " រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃរដ្ឋកម្ពុជា " នេះត្រូវបានរដ្ឋសភា នៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា អនុម័តជា ឯកច្ឆ័ន នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៨៩ នាសម័យប្រជុំសាមញ្ញនៃនីតិកាល ទី១ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៨៩

ជ. រដ្ឋសភា
ប្រធាន
ហត្ថលេខា និង ត្រា: ជា ស៊ីម